

ובזה גופא – נוסף יותר מכך בשנים האחרונות, ובפרט בשנה שעברה (שנת אראנו נפלאות) ובתחלת שנה זו (שנת נפלאות בה) – בנוגע להיתר היציאה והסיוע ממדינה ההיא בעליית אחינו בני"ח לארץ ישראל, כנ"ל.

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" גיטא תחי'
ליום הולדתה השמיני לאויש"ט, ביום ה' מ"ח ה'תשפ"ד

ולזכות

אחי' חיילי "צבאות השם" מנחם מענדל ושניאור זלמן שיחיו
*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' לוי יצחק וזוגתו מרת חי' שרה שיחיו צייטלין
* * *

לזכות

מרת רחל תחי' בת הרבנית מרת מאריאשא ע"ה
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
מתוך בריאות הנכונה ולנחת חסידותי מיו"ח שיחיו

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בראשית

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כה

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. "יהי גבר גומל חסדים"

נאמר בגמרא במסכת שבת¹: "האי מאן דנולד בחמשה שבא יהי גבר גומל חסדים. מאי טעמא, משום שאיברו ביה דגים ועופות"² (רש"י: שאין טורחין באוכלין אלא ניוונים בחסדו של הקדוש ברוך הוא). יש להבין: במסכת יבמות אומרת הגמרא³ "שלשה סימנים יש באומה זו: הרחמנים... וגומלי חסדים". כלומר, מדה זו היא "בטבע כל ישראל בתולדותם"⁴. ומהו החידוש במי שנולד "בחמשה שבא", אשר "יהי גבר גומל חסדים", לעומת מדת גמילות החסדים "שבטבע כל ישראל בתולדותם"⁵?

ב. חסד בלי גבול

ויש לומר, שהחסד לכך נרמז בדברי רש"י, ניוונים בחסדו של הקדוש ברוך הוא: המעלה של היום החמישי – של מעשה בראשית – היא, שאז האיר "חסדו של הקדוש ברוך הוא", שהוא חסד בלי גבול⁶, שהרי כשם שהקדוש ברוך הוא הוא "אין סוף", כך גם

1 קנו, א.
2 פרשתנו א, כ ואילך.
3 עט, א. ועוד.
4 ל' אדה"ז – תניא ספ"א [ולהעיר דשם מבואר דטבע זה הוא (גם) מצד נפש הטבעית (שמצד ק"ג). ובאנה"ק סי"ב (קיה, א) – שהוא מצד נפש האלקית. ע"ש וראה ליקוט פירושים כ" (קה"ת) לתניא פ"א ע' מה ואילך].
5 בפשטות יש לומר כי הסוגיא בשבת איירי במין האדם בכלל, כולל אוה"ע (ולהעיר מחדא"ג מהרש"א שם ד"ה חזון במצות – "ב" מצות").
אבל מכיון שמדובר שם גם בבנ"י (כמפורש בסוגיא שם) – מסתבר לומר, שגם בבנ"י יש חידוש במלואו (וטבעו) של הנולד ביום חמישי.
6 ע"ד המבואר בענין כ"ז דורות לפני מ"ת שהיו ניוונים בחסדו של הקב"ה (פסחים קיה, א) – שקבלו חיותם מבחי' רב חסד" שלמעלה מהשתלשלות [אוה"ת בראשית (כרך ב) רפה, א. קונטרס ומעין מאמר ח ואילך. ועוד. וראה בארוכה ד"ה יהי בשלח בסה"מ תקס"ב (ע' קמו ואילך), תו"א, תו"ח (פ"ב ואילך) ואוה"ת (ע' שסא. כרך ז ע' ב'תרנד ואילך). ועוד] – ולכן האריכו ימים (ראה תקו"ז ת"ע בסופו. לקו"ת ברכה צג, ריש ע"ד. וראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 73 ואילך).

מדותיו הן "אין סוף"⁷.

לכן אנו מוצאים את ענין הריבוי הגדול בכמות דוקא בנבראים של היום החמישי – הדגים⁸ – כנאמר⁹ "וידגו לרוב בקרב הארץ", שברכה זו לדגים היא גם בקשר לאדם, כנא' בגמרא¹⁰: "בתולה נשאת ברביעי ונבעלת בחמישי, הואיל ונאמרה בו¹¹ ברכה לדגים". אמנם, בשישי "נאמרה בו¹² ברכה לאדם¹³, והרי מדובר כאן על נישואי האדם¹⁴, בכל זאת ישנה מעלה גם ב"ברכה לדגים", בחמישי, על-פני ה"ברכה לאדם"¹⁵, שדוקא אצל הדגים קיים הריבוי – "וידגו לרוב בקרב הארץ" – והרי זוהי¹⁶ מטרת הנישואין – "פרו ורבו"¹⁷.

וזהו ההבדל בין תכונת גמילות החסדים של כל ישראל בטבעם, לבין תכונת גמילות החסדים של הנולד ביום חמישי:

תכונת החסד הטבעי אצל כל ישראל בתולדותם, היא במדה ובהגבלה – הם מוכנים לגמול חסד עם הזולת, אך לא באופן של ויתור על הצרכים האישיים, או במקרה של מכשולים וקשיים אחרים.

7 תניא ח"ב פ"ו (פד, סע"א). וראה אנה"ק ס"י החילוק בין "חסד עולם" ו"רב חסד" שהוא בבחי' א"ס ובל"ג. וראה הערה הקודמת.
8 להעיר מחדא"ג מהרש"א שבת שם, שגמול חסד עמהם (דגים ועופות) ליתן להם ברכה שלא יהיו חסרים. וע"פ המבואר בפנים אולי יש להוסיף, ששייך גם לטבע הריבוי שיש בדגים (וגם בעופות) – ריבוי יותר מבהמות וחיות.
9 ויהי מה, טז.
10 כתובות ה, א.
11 פרשתנו שם, כב.
12 פרשתנו שם, כה.
13 כתובות שם – שלכן אלמנה נבעלת בשישי (שם).
14 וראה כתובות שם (בת"י הא'), "ברכה דאדם נדיפא ל"י".
15 להעיר מריטב"א כתובות שם דלתי' הב' בגמ' שם – "ברכה דדגים עדיפא משום שאין העין שולטת בהם". וראה פני יהושע שם (בסברת המקשן – לדעת התוס') "ברכה דדגים עדיפא שהם פרוין ורבוין יותר מכל הבריות כדכתיב וידגו לרוב".
16 ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ס"ע 187 ואילך (וש"ג). ועוד.
17 פרשתנו א, כה. נח ט – א, ז. וראה רש"י פרשתנו שם, כב (ביום ה') ד"ה ורבו.

בזוה גופא – איזו צוגעקומען נאָכמער בשנים האחרונות, ובפרט בשנה שעברה (שנת אראנו נפלאות) און תחלת שנה זו (שנת נפלאות בה) – בנוגע צו דער היתר יציאה און סיוע פון מדינה ההיא בעליית אחינו בנ"י לארץ ישראל, כנ"ל.

(משיחות ש"פ בראשית, מבה"ח מר"חזשון תשנ"ב)

כבר ראינו בגלוי את הנפלאות בתחילת שנה זו – בהמשך לנפלאות בשנה שעברה – במיוחד בקשר לזה, שמדינה ההיא (רוסי') משחררת ומסייעת לאלפי אלפי יהודים לעלות לארץ ישראל (ולמקומות נוס-פיים), אשר הם יכולים הם לחיות במלוא החפשיות בחייהם הפרטיים – גילוי מעלתם של ישראל, באופן שגם אוה"ע מכירים ומסייעים בזה.

ובהקדים, אשר – הגילוי וההכרה של העולם ושל אוה"ע במעלתם של ישראל מתחזק מדור לדור, כשאנו מתקרבים יותר ויותר לגאולה האמיתית והשלימה, כאשר יקויים "והלכו גוים לאורך"¹, "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"², וכו'.

וכהכנה לזה, הרי במשך הדורות – גם בזמן הגלות – רואים שאפילו אוה"ע מכירים בכך שהיהודים הם העם הנבחר. כנראה בכו"כ מדרשי חז"ל [לדוגמא: הגמרא בזבחים³, שמלך מאוה"ע סייע שיהודי יהי לבוש "לכבוד ולתפארת", "אקיים בך והיו מלכים אומניך", ועוד].

וכידוע גם, שאוה"ע קוראים ליהודים בלשונם (גם כאשר הם מדברים ביניהם) – "העם הנבחר".

ובזה נוסף עוד יותר בדורות האחרונים⁴, ובמיוחד – במדינת ארצות הברית (ועוד מדינות), אשר היא מדינה של חסד, המתירה ליהודים לעשות עבודתם מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ועוד מסייעת בזה, ומסייעת ליהודים בארץ ישראל וכו'.

מג.

מ'האָט שוין געזען בגלוי די נפלאות בתחלת שנה זו – בהמשך צו די נפלאות בשנה שעברה – במיוחד בקשר מיט דעם, אַז מדינה ההיא (רוסלאַנד) לאָזט אַרויס און איז מסייע טויזנטער טויזנטער אידן צו עולה זיין קיין ארץ ישראל (און אין נאָך ערטער), וואו זיי קענען לעבן אין פולע פרייהייט בחייהם הפרטיים – דער גילוי פון מעלתם של ישראל, באופן אַז אויך אוה"ע זיינען אין דעם מכיר און מסייע.

ובהקדים, אַז – דער גילוי והכרה בעולם און פון אוה"ע אין מעלתם של ישראל ווערט נתחזק מדור לדור, קומענדיק אַלס נעענטער צו דער גאולה האמיתית והשלימה, ווען עס וועט מקויים ווערן דער „והלכו גוים לאורך",¹ „והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך",² וכו'.

און אַלס הכנה לזה, איז במשך הדורות – אויך אין זמן הגלות – געפינט מען אַז אפילו אוה"ע האָבן מכיר געווען אַז אידן זיינען דער עם הנבחר. כנראה בכוכ מדרשי חז"ל [לדוגמא: די גמרא אין זבחים³, אַז אַ מלך פון אוה"ע האָט מסייע געווען אַז אַ איד זאָל זיין אָנגעטאָן „לכבוד ולתפארת", „אקיים בכך והיו מלכים אומניך", ועוד].

וכידוע אויך, אַז אוה"ע רופן אַן אידן בלשונם (אויך ווען זיי רעדן איינער מיט דעם צווייטן) – דעם „עם הנבחר".

און אין דעם איז צוגעקומען נאָכמער בדורות האחרונים⁴, ובמיוחד – במדינת ארצות הברית (ועוד מדינות), וועלכע איז אַ מדינה של חסד, וואָס לאָזט אידן טאָן זייער עבודה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, און איז זיי נאָך מסייע בזה, און מסייע אידן אין ארץ ישראל וכו'.

(1) ישע'ס, כג.
(2) שם מט, כג.
(3) יש, רע"א.

(4) וכידוע כמה סיפורים עם רבותינו נשיאינו שאוה"ע חלקו להם כבוד (ראה לדוגמא בנוגע לאדמו"ר מהר"ש – סה"מ מלוקט ח"ד ע' כו).

לקוטי

בראשית (א)

שיחות

לעומת זאת, מי שנולד ביום חמישי, כאשר מאיר חסדו של הקדוש־ברוך־הוא – הרי אצלו תכונת החסד היא למעלה מהגבלה¹⁸. כלומר, אין הוא גומל חסד רק עד כמה שנדרש לפי מדת החסד, אשר היא כשמה מדודה ומוגבלת, אף כאשר „כדבעי"¹⁹ ליה למיעבד", אלא יש לו מסירות נפש בגמילות חסד, ללא מדה והגבלה.

ג. התבטלות – כלי לחסד בלתי מוגבל

הכלי להחסדו של הקדוש־ברוך־הוא"הבלתי מוגבל, הוא ענין ההתבטלות²⁰:

כל עוד האדם חש במציאותו העצמית, בלתי אפשרי אצלו חסד עבור הזולת ללא מדה והגבלה. רק כאשר הוא מבטל את מציאותו, ואינו חש כל כך את ה"אני" ואת רצונותיו העצמיים וכדומה, אפשרי אצלו חסד „בכל מאדך", למעלה ממדה והגבלה.

גם ענין זה רמוז אצל הדגים, אשר אצלם קיימת ברכת הריבוי בלי הגבלה – הדגים מכוסים כל כולם במים, כך שמציאותם אינה ניכרת, אלא מציאות המים המכסים אותם.

נאמר בגמרא²¹, שמשום ש"מים מכסין עליהם", על הדגים, לכן „אין עין הרע שולטת בהם", ומסיבה זו שורה עליהם ביותר ברכת ה' ²². ויש לומר, שבפנימיות, הענין ש"מים מכסין עליהם" – לא זו בלבד שהוא שולל את שליטת „עין הרע" (ההיפך מהברכה), אלא הוא גורם גם לענין חיובי, שבאמצעות זאת נעשים

18) אבל לאיך יש מעלה בטבע גמ"ח שבישראל בתולדותם לגבי הנולד ביום חמישי (שוהו גם באוה"ע, כנ"ל הערה 5) – כי עניני המול כל שבשבת שם ענינים רק שמולידים „נטי קצת" לענין מסוים (לח"מ להל' תשובה 25) ולהעיר שגם „עופות" אינם „חומריים" ארציים כ"כ כמו בהמות וחיות, דנבראו מן הרקק (חולין כו, ב. רש"י פרשתנו ב, ח (בסופו), שם, יט) – ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 276. וש"נ.

19) להעיר מהמבואר בהחילוק בין חסד דאברהם וחסד דישמעאל (לקו"ת עקב יז, ג ואילך. תו"ח תולדות ד, א ואילך. אוה"ת וירא ז, סע"ב ואילך. ועוד. לקמן ע' 91).
21) ברכות כ, סע"א. וש"נ.

22) דאין הברכה מצוי' אלא בדבר הסמוי מן העין (תענית ב, ח). וראה חז"ג מהרש"א ב"מ פד, א ד"ה אל תקרי.

הדגים לכלים ראויים לברכת ה'. ההסבר לכך הוא: המים הם מקור חיותם של הדגים²³, עד אשר זוהי מציאותם האמיתית, ומשום כך סובר רשב"ג ש„כל שהוא מבריית המים" אינו חוצץ בפני המים²⁴. כלומר, לדגים יש תכונה של „התבטלות" כלפי מקור חיותם²⁵, ולכן קיים אצלם ריבוי²⁶ יותר מהרגיל.

וכך גם בעבודת האדם: כדי להגיע לאופן האמיתי והנעלה ביותר של גמילות חסדים, חסד בלי הגבלה, הקשור ל„חסדו של הקדוש־ברוך־הוא" – נדרשת עבודה של התבטלות כלפי הקדוש־ברוך־הוא.

וזהו משמעות דברי רש"י בפירושו על הפסוק²⁷ „ובו תדבקון" – „הדבק בדרכיו גמול חסדים .. כמו שעשה הקדוש־ברוך־הוא": כאשר יהודי עובד את ה' באופן של „ובו תדבקון", הוא מביא את עצמו לידי דבקות אמיתית עם הקדוש־ברוך־הוא, כך שאין הוא חש את מציאותו העצמית, אלא רק את הקדוש־ברוך־הוא שבו הוא דבק – או אפשרית „ונעשית אצלו" במילא גמילות חסדים באופן „כמו שעשה הקדוש־ברוך־הוא" – חסד בלי מדה והגבלה²⁸.

ד. הפצת המעיינות בדרכו של „יוסף"

כל האמור לעיל קשור במיוחד לדורנו זה:

23) דכשפורשים מן המים מיד מתים (ע"ג, סע"ב. ברכות סא, ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 363 הערה 1 ובשו"ג שם).
24) מקראות פ"ז מ"ז. ידיים פ"ב מ"ב. וראה לקו"ש ח"ז הדרן על הרמב"ם תשמ"ה סעיף ז' (ובהנשמן בהערה 45 שם).

25) ולהעיר שגם „עופות" אינם „חומריים" ארציים כ"כ כמו בהמות וחיות, דנבראו מן הרקק (חולין כו, ב. רש"י פרשתנו ב, ח (בסופו), שם, יט) – ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 276. וש"נ.

26) להעיר מתורת הה"מ דמלאכים נצחיים יותר מן הנשמות לפי שיש להם בחי' היראה (ביטול) יותר מהנשמות (הוספות לאו"ת הוצאת קה"ת סנ"ז. וש"נ).
27) ראה יג, ה.

28) ראה בארוכה בכ"ז – לקו"ש ח"ד ע' 62 ואילך (וראה שם לפנ"ז – ע' 57 ואילך – שגם ע"ד הפשט כ"ה, שכוונת רש"י היא לגמ"ח שאין מחוייבים בה. ע"ש באורך).

הדברים האמורים לעיל לגבי ה"דגים" קשורים ליוסף הצדיק, כי הברכה, וידגו לרוב בקרב הארץ" נאמרה אודות בני יוסף, כנאמר בגמרא²⁹ שמשום כך "אין עין הרע שולטת" ב,זרעו של יוסף", וכדברי רבי יוחנן²⁹: אנה מורעא דיוסף קא אתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא.

וזהו הקשר לדורנו, אשר כבוד-קדושת מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו – שמו הראשון הוא יוסף:

הנהגתו של כ"ק מורי וחמי אדמו"ר, היתה באופן של "וידגו לרוב בקרב הארץ" – הוא הפיץ את מעיינות תורת החסידות בהרחבה עצומה, ללא שום מדה והגבלה, כך שיגיעו לכל מקום ומקום³⁰, אף "בקרוב הארץ" – ב"תוכיות" של הארץ והארציות³¹, ועד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו, ובנוסף הידוע³²: יפוצו מעיינותיך חוצה – בחוצה שאין חוצה ממנו,

ויחד עם זאת הוא לא חשש מפני "עינא בישא"³³, מה יאמרו הבריות – "למה תתראו"³⁴.

וזהו ההוראה הנלמדת מכך למעשה – יש לעסוק בהפצת המעיינות חוצה, בהרחבה הגדולה ביותר, שמעיינות הבעל-שם טוב יגיעו לכל מקום ומקום. וכאשר עושים זאת מתוך התבטלות – "ובו תדבקון" על ידי "הדבק בתלמידי חכמים"³⁵ – אין מקום לחשש מפני "עינא בישא", ועל-אחת-כמה-יוכמה אין לחשוש מפני קשיים אחרים,

ועל ידי שמבצעים בזריות את השליחות של "יפוצו מעיינותיך חוצה", תקויים ביתר זריות ומהירות הבטחתו של מלך המשיח לבעל-שם-טוב³⁶, שכשיפוצו מעיינותיך חוצה – קא אתי מר, דא מלכא משיחא, במהרה בימינו ממש.

(משיחות כ"ף מרחשון תשד"מ)

(אגה"ק דהבעש"ט המפורסמת – נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

- (33) ראה ספר השיחות תש"ה ע' 61.
 (34) ל' הכתוב – מקץ מוב, א.
 (35) כמחז"ל (ספרי הובא ברש"י) עה"פ (עקב יא, כב) ולדבקה בו (נת' בתניא פ"ב).
 (36) נסמן בהערה 32.

- (29) ברכות כ, סע"א. וש"נ.
 (30) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 132 ואילך. לקו"ש חכ"ט ע' 295. ועוד.
 (31) להעיר מרש"י וראו ת, ית. וראה אגה"ק סו"ס כח.
 (32) (משלי ה, טז) – מענה מלך המשיח להבעש"ט

בראשית (ב)

א. "אשר ברא אלקים לעשות"

נאמר במדרש¹: "כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשיה" – "הדא² הוא דכתיב³ אשר ברא אלקים לעשות, אשר ברא ועשה אין כתיב כאן, אלא לעשות, לומר שהכל צריך תיקון".

יש להבין: כיצד תואם מדרש זה לדברי

חז"ל⁴ "עולם על מליאתו נברא", ש"נבראו הדברים (שבעולם) על מליאתו"⁵ – ולא פגומים, אשר "צריכין עשיה, תיקון"⁶?

(4) ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (וביפ"ת שם).

(5) ב"ר פי"ב שם.
 (6) ברש"י לב"ר פי"א שם, והרי לך כל מעשה בראשית שחביבין לפניו דכתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אעפ"כ צריך תיקון" – אבל דורש ביאור נוסף: (א) לא ביאר מדוע אי"ו סתירה ל"טוב מאד". (ב) ועיקר: "טוב מאד" אפ"ל ע"י ומצד המעלה שישנה בעבודת האדם (ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 102 ובהנסמן בהערה 14 שם), משא"כ בנוגע למחז"ל "על מליאתו נברא".

- (1) ב"ר פי"א, ו.
 (2) ל' (פ' המיוחס ל)רש"י לב"ר שם (וראה ב"ר הוצאת תיאודור-אלבק בחילופי נוסחאות שם).
 (3) פרשתנו ב, ג.

ולאידך – בימים אלה התאספו אומות העולם (שבעים אומות) באופן ד"רגשו גוים ולאומים יהגו"⁹, לטעון לישראל "לסטים אתם כו", לא רק בנוגע לעזה או שומרון, אלא גם (ולכל לראש) בנוגע ליהודה כולל ירו-שלים, עיר הבירה של ארץ ישראל, "קרית חנה דוד"¹⁰ – בה בשעה שהכל יודעים את התשובה לטענה זו המפורשת בהתחלת פירוש רש"י על התורה: "כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו . . נתנה לנו".

[ולמרבה הפלא – היו בכלל זה גם מדינות שדרכם להשתדל ולעשות כל התלוי בהם למען הצדק והיושר בעולם, כפי שראו גם בהנהגתם בקשר למאורעות במפרץ הפרסי באופן המתחייב ע"פ צדק ויושר (למנוע מצב של גזילה איש מרעהו, מדינה ממדינה כו), כי גם בענין זה התנהגו באופן בלתי-רצוי ביחס לבניו].

ויש לומר ההסברה בזה (שמאורע בלתי-רצוי זה אירע דוקא בתקופה שבה רואים נסים גלויים) – ע"ד האמור לעיל שהסדר בעולם הוא באופן של העלם וחושך, ורק אח"כ נעשה גילוי האור, ומזה מובן שאין להתפעל מזה ש"רגשו גוים ולאומים יהגו", כיון שאין זה אלא "ריק" (כסיום הכתוב), "כל ריגושן . . לריק"¹¹, כיון ש"יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו"¹², ולכן עומדים בני"י בכל התוקף בכל הקשור לשלימותה של ארץ ישראל (ועאכו"כ בנוגע לירושלים), בידעם ש"כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה . . ונתנה לנו".

וי"ל יתירה מזה – שהענין ד"רגשו גוים ולאומים יהגו" גופא הוא מסימני הגאולה, כמ"ש רש"י ש"רבותינו דרשו¹¹ את הענין על מלך המשיח".

(משיחות שבת בראשית (אסרו-חג דשמע"צ ושמח"ת) תנש"א)

- (9) תהלים ב, א.
 (10) ישעי' כט, א.
 (11) מדרש תהלים ויל"ש עה"פ.
 (12) שם, ד.

הוספה בשורת הגאולה

ד.

בתקופתנו זו מתרחשים ברחבי העולם נסים ונפלאות (עד ל"נפלאות גדולות"¹, ולא רק באופן ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו", ש"אין בעל הנס מכיר בניסו"², אלא גם) באופן גלוי לעין כל – מעין ודוגמת והכנה לנסים ונפלאות דגאולה העתידה לבוא תיכף ומיד, עלי נאמר³ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ולדוגמא:

במדינות גדולות וחזקות הולכים ומשתנים סדרי השלטון והמשטר לטוב, טוב צדק ויושר⁴ – מעין ודוגמת והכנה לתיקון ושלמות העולם בימות המשיח⁵, כולל בנוגע לבני – נתינת חופש בכל הקשור לעניני יהדות, תורה ומצוות, עד ליציאתם של מאות אלפי יהודים לחירות – מעין ודוגמת והכנה לקיבוץ גלויות (בבחינת "טועמי' חיים זכו"⁶) בימות המשיח; המאורעות במפרץ הפרסי – מסימני הגאולה, כמארוז"ל בנוגע ל"מלכיות מתגרות כו"⁷, ובפרטיות יותר – "מלך פרס (דקאי בפשטות על השטח שכולו עירק) מתגרה במלך ערבי כו' וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלים כו', ואומר (הקב"ה) להם (לישראל) . . אל תיראו הגיע זמן גאולתכם"⁸, וממשיך ומסיים "בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

- 1) תהלים קלו, ד.
- 2) נדה לא, א.
- 3) מיכה ז, טו.
- 4) ראה גם ס' השיחות ה'תש"נ ח"א ע' 152 ואילך.
- 5) ראה רמב"ם ה' מלכים ספ"א: ויתקן את העולם כו'.
- 6) ראה לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.
- 7) ב"ר פמ"ב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.
- 8) יל"ש ישעי' רמז תצט.

לקוטי

בראשית (ב)

שיחות

כפי שמסביר אדמו"ר הזקן בתניא¹⁰ ש"עיקר התשובה¹¹ בלב, והלב יש בו בחינות ומדרגות רבות", ולכן אף-על-פי ש"כבר עשה תשובה נכונה", הרי כאשר מתעלים לדרגה גבוהה יותר, נדרשת תשובה באופן נעלה יותר.

כך גם מסבירים¹² מדוע אומרים את ברכת סלח לנו "בתפלת שמונה עשרה .. ולא קודם התפלה" – כי לאחר שמתעלים לדרגה גבוהה יותר, על ידי קריאת שמע ותפלה, חשים בצורך לשוב בתשובה, באופן נעלה יותר.

ג. כל ימיו בתשובה

אמנם, לכאורה, יש להבדיל בין שני ענינים אלו, ואין הראיה דומה לנדון, שהרי, בענין התשובה משמעות הדברים היא, שלמרות שכבר עשו "תשובה נכונה", בהתאם למצבו של האדם בהווה – הרי הפגם שנגרם על ידי העבירה עדיין לא הוסר לחלוטין. רק יחסית למצבו בהווה אין הפגם ניכר, אך כאשר עולים לדרגה גבוהה יותר – הרי בה ניכר אפילו פגם זעיר יותר, ולכן יש לשוב בתשובה באופן נעלה יותר¹³.

כפי שידועה הדוגמא לכך של כתם על בגד, שכאשר הכתם הוא על בגד פשוט אין שמים אליו לב, אך כאשר אותו כתם הוא על בגד משי, הרי הוא מקלקל את הבגד¹⁴.

וזהו, לכאורה, דוגמא שאינה מתאימה לעניננו, שהרי הבריאה נבראה מלכתחילה על ידי הקדוש ברוך הוא, באופן של טוב מאד¹⁵, ו"על מליאתו", ללא פגם בכלל, כדלעיל.

אך הדבר אינו כך: גם בענין התשובה קיים

לכאורה ניתן היה לתרץ זאת לפי דברי המדרש⁵, ש"אף-על-פי שנבראו הדברים על מליאתן, כיון שחטא אדם הראשון נתקלקלו"⁷ – והפסוק "אשר ברא אלקים לעשות" נאמר לגבי היום השביעי, "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא..."⁸, אשר היה לאחד חטא⁸ עץ הדעת⁹.

אך הסבר זה אינו מספיק, שהרי נאמר בפסוק "אשר ברא אלקים לעשות" – שהצורך "לעשות" – צריך תיקון" איננו תוצאה של החטא המאוחר יותר, אשר גרם קלקול בעולם, אלא מצד הבריאה עצמה – עצם ה"ברא" היה באופן של "צריך תיקון".

ב. בשבת – אפשרות לעולם נעלה יותר

ויש לומר, שאחד ההסברים לכך הוא: הענין של "ברא אלקים לעשות" – ש"הכל צריך תיקון" – נתחדש ביום השביעי, אך לא מפני הקלקול שגרם חטא עץ הדעת (מעשה בני אדם, אשר היה להיפך מ"ברא אלקים לעשות"), אלא מפני עצם מהותו של יום השבת.

כלומר, ב"אותו" עולם אשר "ברא אלקים", יש הבדל בין מצבו בששת ימי בראשית לבין מצבו ביום השביעי: לפי המעלה והמצב של ששת ימי המעשה, העולם הוא "על מליאתו", זהו עולם מושלם. אך כאשר מגיע היום השביעי, הרי מעלת יום השבת מאפשרת התעלות לדרגה גבוהה יותר, ואז אותו עולם, אשר "ברא אלקים", הוא חסר ביחס לאפשרות של היום השביעי, והוא "צריך תיקון".

7) כידוע שע"י חטא עה"ד נעשה ירידה בכל העולמות.
8) שהי' ביום הששי בשעה עשירית (סנהדרין לה, ריש ע"ב. ובכ"מ).
9) ואף שבמדרש (פי"א שם) הובא זה לענין "מפני מה לא נתנה (המילה) לאדם הראשון" (היינו שמתחילת בריאתו ה' "צריך תיקון" – מילה) – יש לומר, שההפצא דערלה כדבר מאוס (שצריך להסירו) נתחדשה ע"י הירידה חטא עה"ד. ולהעיר שאדה"ר נולד מהול (אדר"נ פ"ב, ה. ובכ"מ), וכמ"ש ביפ"ת לבר' שם ד,לא האמין (הפילוסופוס) במדרשות שאמרו בכ"מ שאדה"ר נולד מהול".

10) פכ"ט (לו, ב).
11) ענין דתשוב אל האלקים אשר נתנה – (לקו"ת ר"פ האזינו) – ובשבת נתנה באופן "אחר" (כיון דאז שבת וינפש).
12) ראה תו"א וארא נה, ד. מג"א צה, סע"ג. בהוספות תשא קיא, סע"ג ואילך. וראה לקמן בפנים סעיף ד.
13) ראה לקו"ת בלק עג, ד. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 176 ואילך.
14) ע"ד ת"ח (דוקא) שנמצא רבב על בגדו כו' (שבת קיד, א).
15) פרשתנו, א. לא.

הכלל של „כל ימיו בתשובה“¹⁶, אשר הצורך בתשובה „כל ימיו“ אינו נובע רק מכך שהפגם של העבירה שנעשתה עדיין לא הוסר לחלוטין, ביחס לדרגה העכשווית הנעלית עדיין נותר הפגם של העבירה, שהרי ח"ו לנו לחשוך בכל יהודי שלא שב בתשובה שלמה, ושעדיין הפגם של החטא קיים¹⁷, אלא אף אם „עשה תשובה נכונה“ ושלמה, כך שהפגם הוסר לחלוטין, עדיין יש צורך בתשובה¹⁸.

וכידוע¹⁹, שגם אצל צדיקים ישנו ענין התשובה, ואחת הפעולות של משיח היא „אתא לאתבא צדיקא בתיובתא“²⁰ (=בא להשיב צדיקים בתשובה).

ד. חוסר השלמות – יחסית לדוגה החדשה

החסבר לכך הוא: כאשר מתעלים לדרגה גבוהה יותר, נדרשת עבודה באופן נעלה יותר, כי יחסית לדרגתו הנעלית יותר, הרי עבודת ה' הנעשית על ידו באופן הקודם אינה מושלמת, על-אף שהיא היתה מושלמת יחסית לדרגה הקודמת.

דוגמא פשוטה לכך ניתן להביא ממצות הצדקה: חובת הצדקה היא יחסית לנכסי האדם, ומוכן, שכאשר רכושו מתרבה, אין הוא יכול להסתפק בסכום שהיה נותן לצדקה לפני כן – למרות שאו, במצב הקודם, הוא קיים בכך את מצות הצדקה בשלמותה – אלא עליו

16 שבת קנג, א.

17 והרי כשעושה תשובה שלמה „אין מזכירין לו דבר וחצי דבר כו“ ועוד זאת שנעשה „מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם וחטא“ (אגה"ת פ"ב). ואף „והחטאתי נגדי תמיד“ (בתניא שם. וראה לקו"ש שבהערה 13) – עכצ"ל שיש תשובה המבטלת לגמרי פגם העבירה (בכל הדרגות), וכדמוכח מהמבואר במקומות שבהערה הבאה בענין „כל ימיו בתשובה“ שהכוונה לתשובה כו'. וראה לקמן הערה 23. ואב"מ.

18 ראה אגה"ת ספי"א (ק, סע"ב): כל ימיו בתשובה עילאה כו'. לקו"ת בלק עד, א. ר"פ האוינו. ובכ"מ.

19 ראה לקו"ת ש"ש סו, ג. בהנסמן בהערה הבאה. ובכ"מ.

20 ראה זח"ג (רע"מ) קנג, ב. לקו"ת האוינו עה, סע"ב. שמע"צ צב, ב. שה"ש מה, א. ג. סע"ב. ועוד.

לתת צדקה בהתאם למצבו הנוכחי²¹, וכיון שקיים התורה והמצוות של היהודי היא „פעולה נמשכת“, כנאמר בתניא²², שה"יחוד" הנגרם על ידי תורה ומצוות הוא „יחוד .. נצחו לעולם ועד“ – לכן, כאשר מתעלה היהודי לדרגה גבוהה יותר, הוא „לוקח עמו“ את התורה והמצוות שכבר קיים בעבר. וכדי להעלות את התורה והמצוות שקיים לפני כן, אשר יחסית למצבו עתה אין הם בשלמות, נדרשת התשובה²³.

וזהו אחד ההסברים²⁴ לאמירת סלח לנו בתפלת שמונה עשרה, אשר נקבעה אף לצדיקים שאין להם חטאים, ולבעלי תשובה שכבר שבו בתשובה שלמה:

הבקשה „סלח לנו“ אינה רק על עבירות, אלא על עבודת ה' הקודמת, הדרשת עתה תיקון. כי בתפלת שמונה עשרה, כאשר היהודי „עומד לפני המלך“²⁵, שזהו מצב של התבטלות לחלוטין, עד שאפילו תנועה של „מחוו ליה במחוג קמיה מלכא“²⁶ (=רומז באצבעו לפני המלך) נחשבת למרידה במלכות – הרי במצב זה מורגש שעבודת ה' הקודמת אינה מושלמת.

21 ראה כתובות סו, סע"ב ואילך.
22 פכ"ה (לב, א).

23 וזהו דלא כמשנ"ת בלקו"ש ח"ד שם (וראה הערה 33 שם) שאם עשה דבר שלפי מצבו או אינו חטא, הנה גם כשמתעלה לדרגה עליונה יותר (ששם נחשב מעשה זו לחטא) לא שייך ע"ז ענין התשובה, ע"ש (וראה לקו"ש ח"ה ע' 397 (ח"כ [המתורגם] ע' 185) שענין התשובה שייך רק אם עכ"פ ה' „ניט קיין גלאטע ואך“ – משא"כ לפי המבואר בפנים, דגם כאשר בשעת מעשה ה' בתכלית השלימות יתכן (צ"ל) ענין התשובה כשמתעלה אה"כ.

– דוגמא בנגלה ובהלכה לשני האופנים: עני והעשיר – בנוגע לקרבן עולה ויורד שלו (רמב"ם (הל' שגגות פ"י ה"ג) הל' מחוסרי כפרה פ"ה ה"ט: דאשמו כמצבו בעת הקרבתו, דשאר קרבנותיו – אינו משתנה מכפי שנקבע בעת הקרבת האשם. – מהשיעורים דשבוע זה (בראשית תשמ"ו)).

24 ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'שמגיד (וע"ש שהו הטעם דמשיח דוקא אתא לאתבא צדיקא בתיובתא). וראה תו"א בהוספת שבהערה 12. מאמרי אדה"ז – פרשיות ח"ב ע' תתק. סה"מ תרנ"ט ע' סד. ועוד.

25 שו"ע אדה"ז או"ח סק"ו ס"ב (וראה ברכות לג, רע"א). וראה שבת י', א. טושו"ע ודאדה"ז או"ח סו"ט צה: כעבדא קמי מרי'.

26 חגיגה ה, ב.

את הכוחות החבויים העמוקים יותר של הנשמה – „סתים דנשמתא“.

אך יהיו אנשים העלולים לטעות, שהם יכולים „להסתדר“ ללא האור של פנימיות התורה. הם שקועים בלימוד התורה ומנותקים מחושך הגלות, ולכן – מעשה אבותיהם בידיהם, ודי להם בנגלה שבתורה כדי להיות שומרי תורה ומצוות כאבות אבותיהם וכו'.

על כך נלמדת ההוראה, שאפילו לפי דעתו²⁸ של אדם זה, שביכולתו להגיע לשלמות של סבו בעבודת ה' ללא האור של פנימיות התורה – אין זו עבודה שלמה המתאימה לו בדור זה²⁹.

כי בדורות ההם, לפני גילוי פנימיות התורה, אכן היתה זו עבודה מושלמת – אך עתה, לאחר שכבר נתגלה בעולם אור פנימיות התורה, וניתן הכוח לעבוד את ה' בסתים דנשמתא, הרי אופן העבודה הקודם, לפני גילוי החסידות, הוא בבחינת „חסר“ יחסית לשלמות שניתן להגיע אליה עתה.

ולכן נחוץ ביותר³⁰ להפיץ את מעיינות תורת החסידות בכל מקום ומקום, כך שיגיעו לכל יהודי,

וזהו ההכנה הקרובה לקיום הייעוד „כי מלאה³¹ הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים“.

(משיחת ש"פ תולדות תשמ"מ)

28 אבל – איתו. וכמבואר במכתב שבהערה הקודמת שבזמן הגלות גם „אור התורה הוא בהעלם יותר .. והתגלות אה"ר בומה"ג הוא ע"י פנימ' התורה .. בדורות האחרונים בשמחות נמוכות ונתפסים בגשם .. מוכרחים לפנימיות התורה כו“ ע"ש באורך.

29 וזהו נוסף על העיקר, שלאחרי שנתגלה חלק זה בתורה, הרי מותייעב כאו"א ללמוד חלק זה (כמו שאר חלקי התורה), וכפסק אדה"ז בהל' ת"ת פ"א סוס"ד „שכל נפש צריכה לתקונה לעסוק בפרד"ס כו' הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות“ (ע"ש עד היכן הדברים מגיעים).

30 ודוגמתו ממש בנגלה דתורה – האומר דמעשה אבות אבותיו בידו וילמוד משנה וגמרא לבד וכו'.

31 ישע"ל יא, ט. רמב"ם בסיום חותם (הל' מלכים ו) ספרו.

כאשר אין שרויים במצב של „עומד לפני המלך“, אלא במדינתו ובשליחותו, הרי עבודה זו היא עבודה מושלמת ביותר, ואדרבה – אז רצון המלך הוא שלא תהיה התבטלות מוחלטת, כדי שיוכלו לבצע את פקודת המלך לגבי מדינתו.

אך כאשר עומדים לפני המלך חשים שבעבודה הקודמת היתה חסרה ההתבטלות המוחלטת כלפי המלך, ועל פגם זה, ש„נתחדש“ כאשר עומדים לפני המלך, אומרים „סלח לנו“.

וכך בעניננו: בששת ימי בראשית העולם הוא מושלם – „על מליאתו“ – יחסית למצב של „ימי המעשה“.

אך כאשר מגיע היום השביעי, ונמשכת לעולם קדושה נעלית יותר, אז העולם, אשר „ברא אלקים“ בששת ימי המעשה כשלים, הוא במצב אשר „צריך תיקון“.

ה. נחיצות לימוד החסידות והפצתה

ענין זה מסביר יותר את נחיצות לימוד החסידות בתקופתנו:

ידועה השאלה: הרי בדורות הקודמים יכלו להיות שומרי תורה ומצוות ועובדי ה' בשלמות ללא לימוד פנימיות התורה והפצתה, ומהו, אפוא, ההכרח לכך בדורותינו?

וכבר ידועה²⁷ התשובה על כך, שכיון שחושך הגלות מתגבר, יש צורך באור חזק יותר כדי להכניע חושך זה, ולכן גילו את נשמתא (סתים) דאורייתא, המעוררת ומנגלה

27 ראה קונטרס עה"פ פ"ג. מל' כ"ק אדנ"ע (נדפס בהוספת לקונטרס הנ"ל ע' 82 ואילך. אגרות קודש שלו ח"ב ע' תשיג ואילך. ועוד). ולהעיר ג"כ ממשל אדה"ז („התמים“ ח"ב ע' מט [עב, א] מן מלך שנחלה כו'; כן להעיר מהידוע שהבעש"ט עורר את ישראל מהתעלפותם כו' (ראה סה"מ תרס"גיד 'קה"ת, תשמ"ה) הוספה א' (ע' רנא ואילך).